

Gausdal kommune
Vestringsvegen 8
2651 ØSTRE GAUSDAL

Vår ref.: 201615199-2
Deres ref.:

Lillehammer, 30. mars 2016

Utsendelse av befaringsrapport, områderegulering av Segalstad bru, Gausdal kommune

Det vises til varsel om oppstart av reguleringsplanarbeid av 27.10.2014, vårt svar av 23.1.2015 samt tilleggsbudsjett av 15.4.2015, og øvrig kontakt og korrespondanse med kommunen og Areal+.

Arkeologisk registrering (overflateregistrering), jf. kulturminneloven § 9, i forbindelse med områderegulering for Segalstad bru ble gjennomført sommeren 2015.

Områdeplanen er stor, og deler av den er tidligere befart i forbindelse med tidligere reguleringsplaner. Vår befaringsrapport omfatter overflatebefaring av ikke tidligere registrerte områder og vurdering av behov for ytterligere undersøkelser i form av maskinell sjakting av dyrka mark.

Påviste automatisk fredete kulturminner

Det ble funnet til sammen åtte kullgroper i skogsterreng. Kullgropene kan trolig relateres til kullproduksjon til gårdssmier i Segalstadområdet i yngre jernalder/tidlig middelalder, og er automatisk fredet, jf. kulturminneloven §§ 3, 4b, 6 og 8. Dette innebærer at det ikke kan gjøres inngrep i kulturminnene eller deres sikringssone. Det må tas stilling til om kullgropene kan bevares gjennom områdeplanen. Dersom det er ønskelig kan Kulturarvenheten komme med forslag til avgrensning til hensynssoner og bestemmelser. Dersom kullgroper ikke kan bevares gjennom planen, vil utlegging av planen til offentlig ettersyn være å anse som søknad om dispensasjon fra kulturminneloven § 8 fjerde ledd.

Kullgropene ble funnet på disse eiendommene:

Gnr 224, bnr 179: To kullgroper, id 216660 og 216662.
Gnr 226, bnr 1: En kullgrop, id 216661.
Gnr 148, bnr 1: Fire kullgroper, id 216663, 216664, 216666 og 216667.
Gnr 147, bnr 1: En kullgrop, id. 216659.

Postadresse:
Postboks 988
2626 LILLEHAMMER
Org. nr: 961382335

Besøksadresse:
Kirkegt. 76, Lillehammer
Bankkonto: 2000 09 50018
E-post: postmottak@oppland.org

Saksbehandler:
Nina Sofie Hildre
Telefon:
E-post: Nina.Hildre@oppland.org

Grunneiere med funn av automatisk fredete kulturminner ved overflatebefaringen er kopimottagere av oversendelsen med rapport. Grunneiere finner kullgropene på Kulturminnesøk:

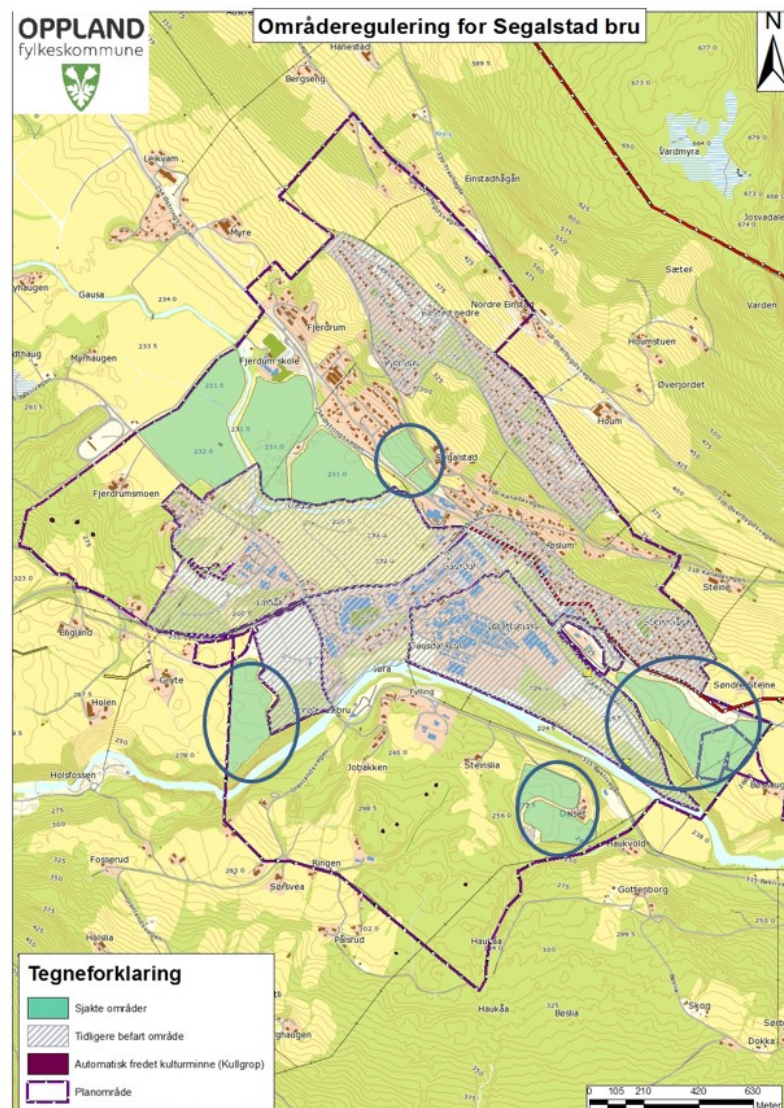
<http://www.kulturminnesok.no/>

Nyere tids kulturminner

Sør for Steinslia, delvis på gnr 147, bnr 11, og delvis på gnr 148, bnr 1, ligger det rester etter et lite bruk som vurderes å være yngre enn 1537 (ikke automatisk fredet). Her er det tufter, rydningsrøyser med dyrkingsterasser, steingard mm. Vi har ikke kjennskap til hvilket bruk dette er, og hvilke kulturhistoriske verdier som eventuelt kan være knyttet til stedet, og ber om å få kommunens vurdering av dette i det videre planarbeidet.

Behov for ytterligere registrering - maskinell sjakting av dyrka mark

Segalstad bru-området har en lang bosetningshistorie, med funn fra yngre steinalder, bronsealder og jernalder. Under dagens dyrka mark kan det ligge spor etter fortidens hus, gravminner og aktiviteter som kan gi ny og viktig kunnskap om den tidligste bosetningen og historien i Gausdal. Som tatt opp i 2015 er det potensial for funn av automatisk fredete kulturminner i dyrka mark flere steder innenfor områdeplanen. Områdene er vist på kartet under, og ligger på følgende gnr/bnr: 147/1, 147/22, 227/1 og 225/1.

Figur 1 Blå sirkler viser dyrka mark som må sjaktes. Skraverte områder er tidlig befar eller nyere reguleringsplaner.

Vi minner om at planen ikke kan godkjennes før forholdet til automatisk fredete kulturminner er avklart, jf. kulturminneloven § 8. Dette gjelder også områder i dyrka mark/LNF-områder.

Automatisk fredete kulturminner i vedtatte reguleringsplaner innenfor områdeplanavgrensningen.

Det forutsettes at vedtatte reguleringsplaner innenfor områdeplanen fortsatt skal gjelde. I motsatt fall må det tas stilling til alle automatisk fredete kulturminner i gjeldende reguleringsplaner innenfor den nye områdeplanen. Vi ber om tilbakemelding i så fall.

Avslutning

Vi ber om nærmere dialog vedrørende automatisk fredete kulturminner i planen og registrering ved maskinell sjakting i dyrka mark, jf. kulturminneloven § 9, i god tid før planen legges ut til offentlig ettersyn.

Faktura for gjennomført arkeologisk registrering (overflateregistrering), jf. kulturminneloven § 9, sendes samtidig ut til Gausdal kommune nå.

Med hilsen

Kjell Marius Mathisen
Fylkeskonservator

Nina Hildre
Konservator/arkeolog

Etter våre rutiner er dette brevet godkjent og sendt uten underskrift.

Kopi til: Fylkesmannen i Oppland, Postboks 987 , 2604 LILLEHAMMER
Areal+ AS, avd Fåvang, Fåvangvegen 2, 2634 FÅVANG
Kulturhistorisk Museum Universitetet i Oslo UIO, Postboks 6762
St. Olavs plass, 0130 OSLO
Ivar Steine, Kanadaveien 150, 2656 Follebu
Arne Engeland, Piperhaugen 2, 2651 ØSTRE GAUSDAL
Tore Thallaug, Gausdalsvegen 1453, 2656 Follebu

Vedlegg: Rapport_segalstad 264402_247356_0.pdf

GNR/BNR. div.	
GÅRDS-/BRUKSNAVN div.	
KOMMUNE-/FYLKESNR. 0522	KOMMUNE Gausdal
FYLKE Oppland	ASKELOADDEN_ID/SEFRAKNR. 216659-64, 216666-67
EIER/BRUKER, ADR	
GJELDER Befaringsrapport - Arkeologisk registrering i forbindelse Områderegulering Segalstad bru i Gausdal kommune.	
RAPPORT Anna McLoughlin. Red. N. Hildre 31.3.2016	DATO 13. januar 2016
VÅR REF.: 201615199-1	

Innholdsfortegnelse

1. Sammendrag og bakgrunn	2
2. Område.....	4
3. Metode.....	5
4. Resultater av den arkeologiske registreringen	6
5. Konklusjon	11
6. Kartvedlegg	12
6.1 Oversiktskart av planområdet	12
6.2 Kartutsnitt av gnr/bnr 147/22 (Dalset) og 147/1 (Søndre Steine).....	13
6.3 Kartutsnitt av Gryte (gnr/bnr 227/1)	14
6.4 Kartutsnitt av midtre delen av planområdet	15

Postadresse

Postboks 988
2626 LILLEHAMMER

Org. nr: 961382335

Besøksadresse

Kirkegaten 76, Lillehammer

Bankkonto: 2000 09 50018

E-post: postmottak@oppland.org

Saksbehandler:

Telefon:

E-post:

1. Sammendrag og bakgrunn

Oppland Fylkeskommune v/kulturarvenheten gjennomførte i perioden 1-2.juni og 7. og 9. juli en arkeologisk registrering i forbindelse med områderegulering for Segalstad bru i Gausdal kommune. Det ble utført en overflateregistrering samt vurdering av potensial for funn av automatiske fredete kulturminner i dyrka mark.

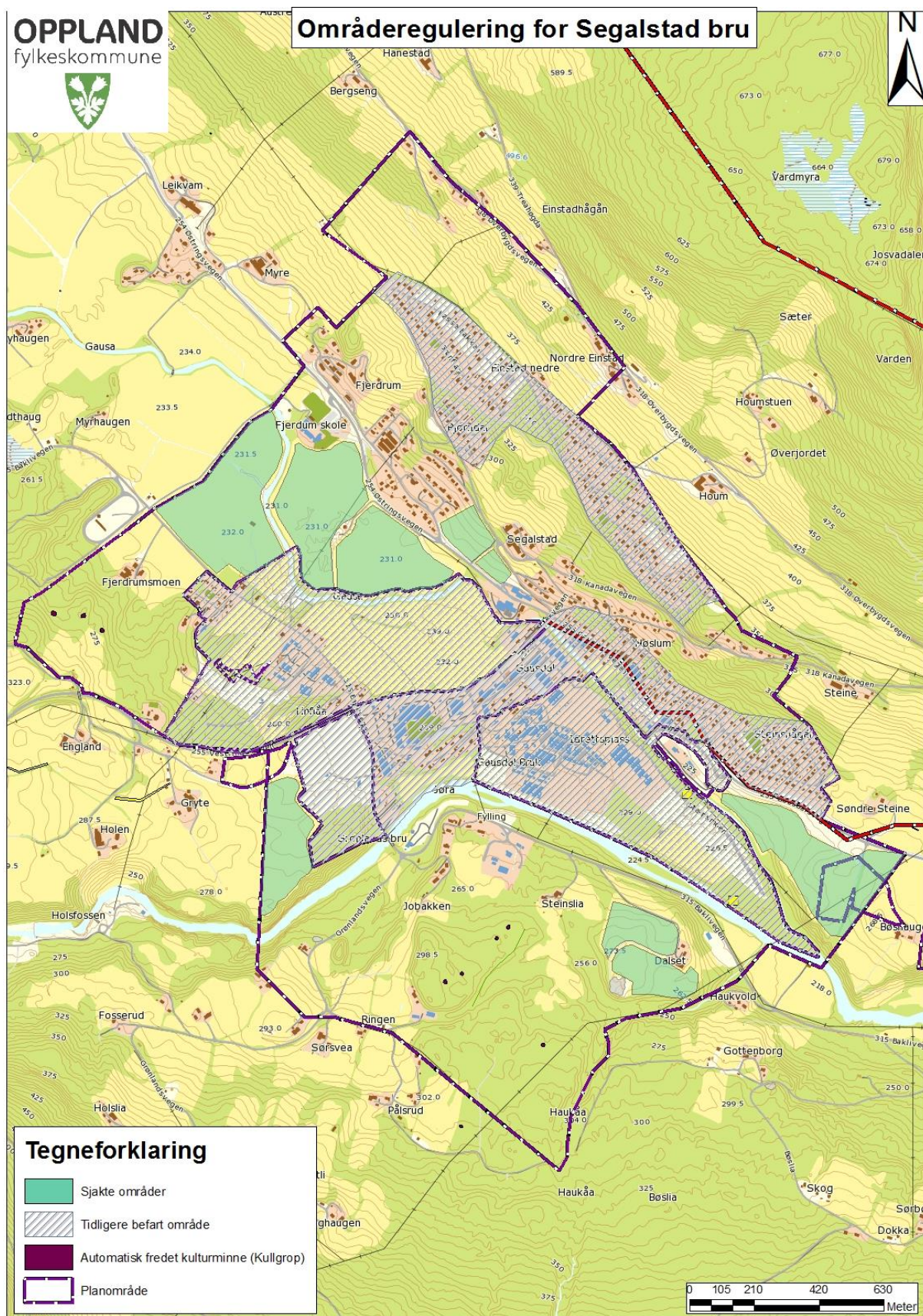
Det er tidligere registrert flere automatiske fredete kulturminner innen og i nærheten av planområdet som blant annet kokegroper, kullgroper og gravhaug. I vest rett utenfor planområdet er det blitt avdekket dyrkingsspor og kokegrop fra eldre jernalder (id.105828 og id.105826) og i øst for planområdet ved Avlund, en bronsealder funn (museums nr. C25671a-f) som er den eneste fra denne perioden i Gausdal kommune.

Det ble funnet til sammen åtte kullgroper. Tre ble funnet øst i planområde mellom England og Fjerdrumsmoen og fem ble funnet i sørlig del av planområdet mellom og sør for Steinslia og Ringen. Disse er registrert i Riksantikvarens kulturminnedatabase, Askeladden, og har id. nummer 216659-64 og 216666-67. Kullgropene er automatisk fredete kulturminner. Det ble også funnet tufter og dyrkingsspor etter et eldre gårdsanlegg fra nyere tid ved Steinslia. Her er det rydningsrøyser, veifar, terrasser og et par tufter. Kulturminnene antas å være yngre enn 1537 og er dermed ikke automatisk fredet.

Deler av planområdet har blitt registrert fra før av Kulturarvenheten ved Oppland Fylkeskommune. Det gjelder for en stor del den midtre delen av planområdet mellom Gausa og Jøra.

Bilde 1: Utsikt mot sletta ved Segalstad bru og Gausa, sett fra øvre sida av Fjerdrum mot sørvest.

Figur 1: Oversiktskart av planområdet. Skravuren tidligere befarte områder kan også vise til forholdsvis nye reguleringsplaner.

2. Område

Planområdet omfatter ulike reguleringsplaner samt en del ikke tidligere regulerte områder, og omringer Segalstad bru mot Nord Fjerdrum og Einstad i nord, Søndre Steine og Bøshaugen i øst, Vest Fjerdrumsmoen og England i vest og mot Pålsrud i sør. Innenfor planområdet er det nærings- og industriarealer i sentrum av Segalstad bru, boligfelt i nordøst sida av fv.254 og fv.255 i Einstad, Fjerdrum, Steinshåga og Høslum. I omringende områder består av dyrkingsarealer og blanding- og granskog. I skogsområdene i sør og vest, varierer terrenget fra kupert til meget kupert. I vest er terrenget meget bratt, med helling mot nordøst og består av tett granskog med noe våtmark inntil Fjerdrumsmoen. I sør, er terrenget noe bratt, men meget kupert mellom Jobakken og Ringen til kupert ved Haukåa i øst, og består av tett granskog og litt blandingsskog i sørvest og noen små våtmarksområder.

Det er tidligere registrert flere automatiske fredete kulturminner innen og utenfor planområdet. Innenfor er det registrert kullgroper sør for idrettsbanen (id.127382-86), ved Slettmoen (id. 88183) og i øst ved Gausdal bruk (id.127314). I nærheten av planområdet har det blitt blant annet funnet det eneste bronsealderfunn i Gausdal kommune, ved Avlund som ligger rett øst for planområdet. I vest, ved Gryte har det tidligere blitt avdekket ved maskinell sjakting dyrkingsspor og kokegrop fra eldre jernalder (id.105828 og id.105826). I øst ved fv.255 har det blitt registrert en kokegrop (id.90535), kullgrop (id.90570) og ved gårdstunet i Søndre Steine en gravhaug (id.49445).

Bilde 2: Granskog i skogsarealet som ligger i den vestlige delen av planområdet. Sett mot nord.

3. Metode

Området ble overflateregistrering samt undersøkt områder med dyrka mark for potensiell for funn av automatiske fredete kulturminner og videre arkeologisk registrering ved maskinell søkesjakt.

Området ble *overflateregistrert*, det vil si at det blir gått systematisk i terrenget for å lokalisere eventuelle kulturminner som er synlige på markoverflaten. Metoden gjør at man kan finne kulturminner som for eksempel kullgroper, slagghauger, gravhauger, røyser, kullmiler, fangstgroper og lignende.

Maskinell søkesjakt er en metode som i hovedsak blir brukt i dyrket mark og går ut på at det moderne pløyselaget eller matjorda blir fjernet lagvis med gravemaskin til man er nede på undergrunnen. Undergrunnen blir rensset med krafse, og eventuelle fyllskift blir rensset fram med graveskje. Sjøktene blir ofte lagt parallelt i den retningen som er mest hensiktsmessig i forhold til terrenget. Metoden gjør at man kan få overblikk over automatisk fredete kulturminner som ikke er synlige på dagens markoverflate som for eksempel stolpehull, veggrøfter, kokegroper, ildsteder, ardspor, flatmarksgraver og utplanerte gravhauger.

Dokumentasjon

Alle sjakter/kulturminner ble målt inn digitalt med d-pos og håndholdt GPS (med en feilmargin på ca. +/- 5 meter). Disse ble fotografert og beskrevet i felt.

Bilde 3: Kullgrop id.216659.

4. Resultater av den arkeologiske registreringen

Det ble funnet til sammen ni kullgroper i planområdet. Kullgropene er automatiske fredete kulturminner og har fått id. nummer 216659-64 , 216666-67. De ligger fordelt i to områder, i vest i et skogholt mellom Fjerdrumsmoen og England og i den sørlige delen av planområdet.

Bilde 4: Kullgrop id.216661.

Bilde 5: Rydningsrøys (midten) med ryddet åker og steinmur (bakgrunn t.v.) ved Steinslia. Sett mot nord-nordvest.

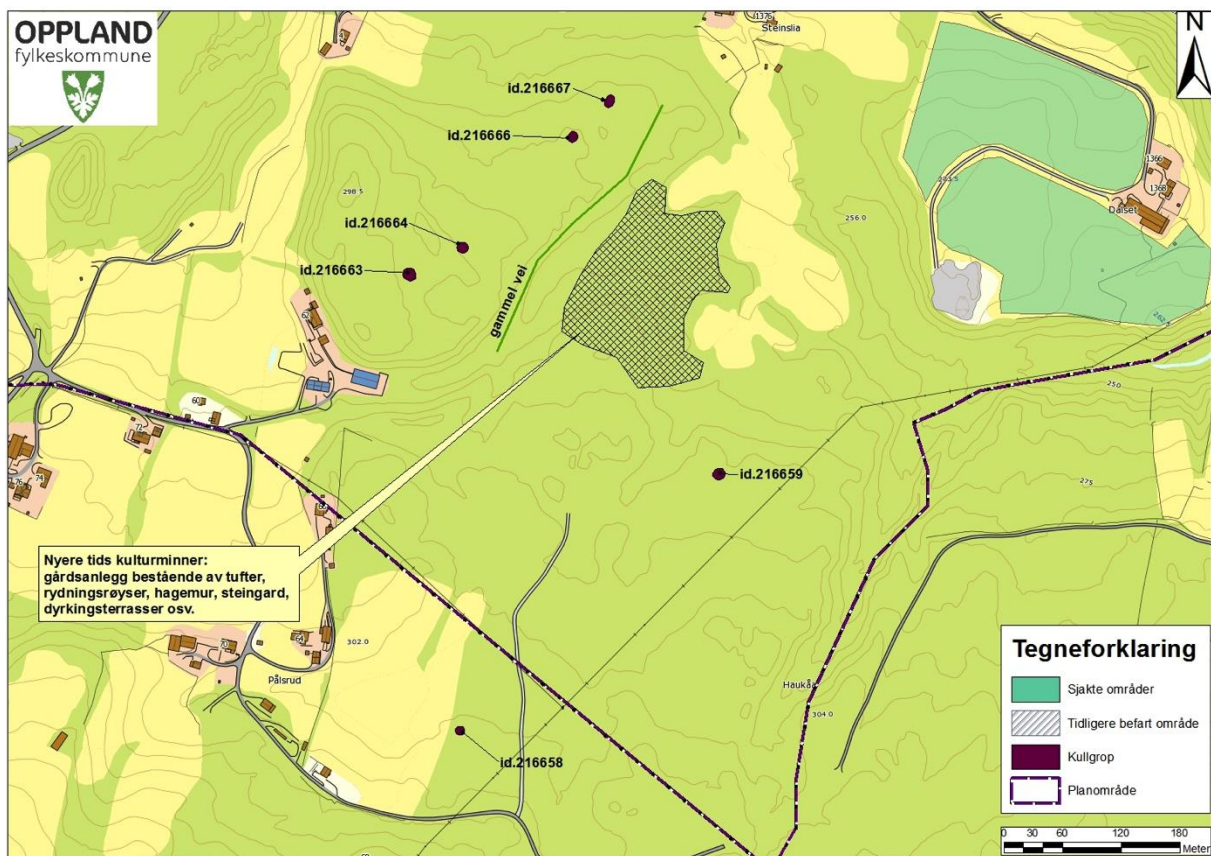
Det ble også funnet rester etter et bruk og dyrkingsarealer fra nyere tids ca.200 m sør og sørvest for Steinslia, på vestsida av det som er beitemark i dag (se Figur 2). Det består av rydningsrøyser, veifar, åkerhakk, terrasser og to tufter.

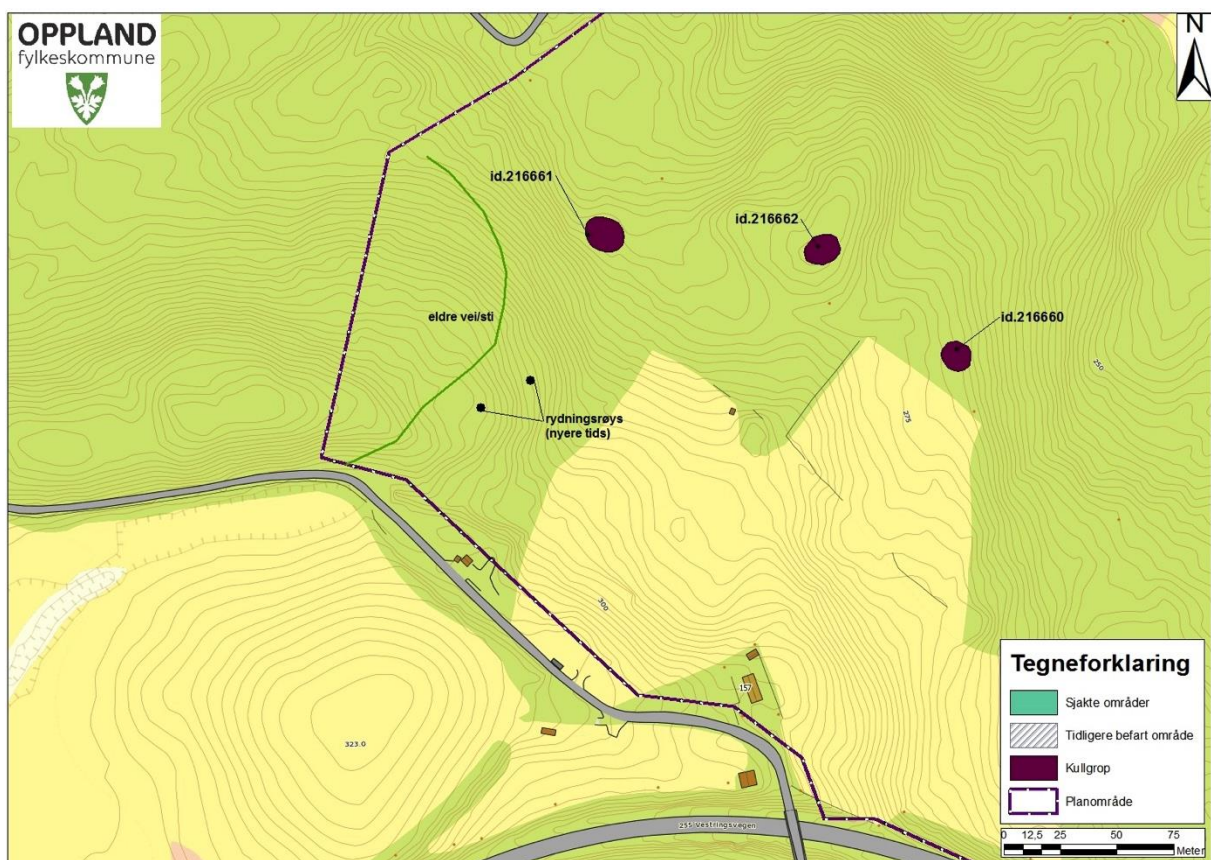
Bilde 6: Tuft ved Steinslia. Sett mot sør.

Bilde 7: Rydningsrøys og ryddet åker ved Steinslia. Sett mot nord.

Figur 2: Kartutsnitt av sørlig del av planområder med kullgroper og andre kulturminner.

Figur 3: Kartutsnitt av vestlig del av planområdet med kullgroper.

I tillegg til overflatebefaring, ble potensialet for funn av automatiske fredete kulturminner i dyrka mark vurdert. På følgende gnr/bnr blir det vurdert som aktuelt med ytterligere arkeologiske undersøkelser i form av maskinell sjakting: 147/1 i østre del av planområdet mellom fv.255 og Gausa, 147/22 (Dalset) som ligger sørøstlig del av planområdet på sørsiden av Jøra og fv.315, 225/1 i Segalstad, i øst mellom Gryte og idrettsplassen 227/1 og til slutt dyrkingsarealene på i sletta ved Gausa i nordvestlig del av planområdet – 224/46, 224/37 og 224/6.

Bilde 8: Dyrkingsareal rett øst for Gryte, gnr/bnr 227/1. Sett mot sør.

Bilde 9: Dyrka mark ved Dalset gnr/bnr 147/22. Sett mot vest.

Bilde 10: Oversiktsbilde av gnr/bnr 224/6 med Fjerdrum og Segalstad i bakgrunnen. Sett mot nord-nordøst.

Id-nr.:	Type:	Beskrivelse:
216659	Kullgrop	Kvadratisk med kraftig voll rundt gropa (0,4-0,5m høy, 1-1,2m bred). Kullgropa ligger i kupert og småkupert granskog, med våtmark ca.10m øst for gropa. Et gran vokser i gropa. Indremål: 3x2m, flat bunn.
216660	Kullgrop	Ligger på kant av morenerygg, granskog og lav kratt. Kraftig voll rundt. Sirkulær, noe oval formet. Mål: ytre 7m i diameter, indre 2,5x4m. Dybde: 0,8m.
216661	Kullgrop	Ligger ved bunn av skråning på et morenerygg. Form: Rektangulær, flat bunn. Synlig voll rundt. Mål: ytre 6x9m, indre 2,5x4m. Dybde: 1-1,2m.
216662	Kullgrop	Kullgrop med sidegrop. Ligger på kanten av et morenerygg, i granskog med lav kratt. Form: Sirkulær. Voll synlig i Ø og S. Mål: ytre 6m i diameter, indre 3,5m i diameter. Dybde: 0,7-1m. Sidegrop: ca.1m i diameter, dybde ca.0,4m.
216663	Kullgrop	Ingen synlig voll, vanskelig å se på grunn av vegetasjon. Sirkulær. Mål: 4,5m i diameter. Dybde 0,6-0,8m. En del grantrær og lav kratt vokser i og rundt gropa.
216664	Kullgrop	Ligger i et kupert granskog med bærlyng og mose. Form: Oval. Synlig voll rundt gropa. Mål: ytre 7x5m, indre 2x3m. Dybde: 0,8-0,9m.
216666	Kullgrop	Ligger i et delvis åpen granskog. Ingen synlig voll. Form: Kvadratisk. Mål: 2x2m, dybde 0,8m.
216667	Kullgrop	Ligger i et småkupert granskog. Synlig voll rundt hele gropa. Form: Sirkulær. Mål: ytre 10m i diameter, indre 4x3m. Dybde: 1-1,2m.

Tabell 1: Liste av automatiske fredete kulturminner funnet under overflatebefaring i 2015.

5. Konklusjon

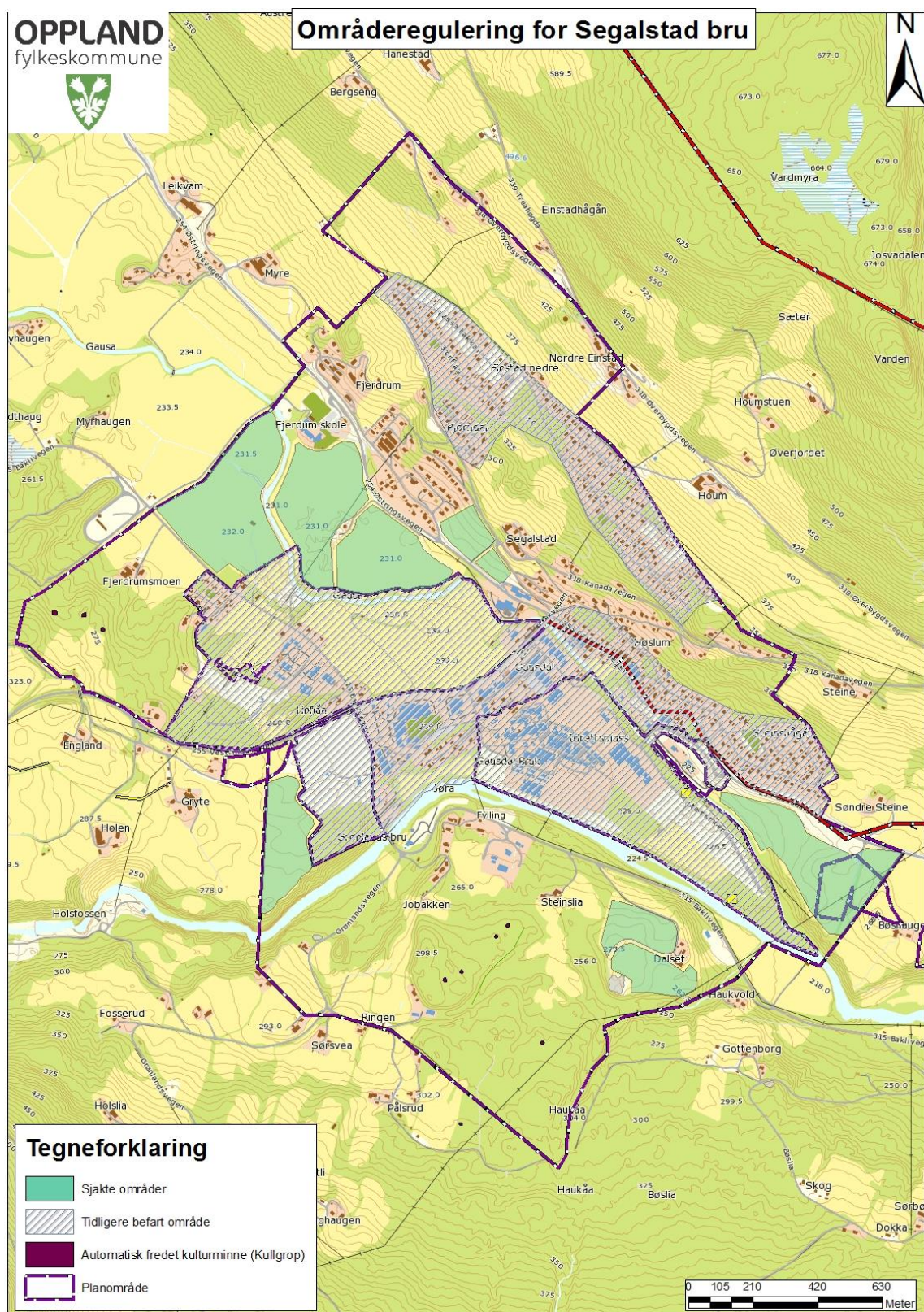
Oppland Fylkeskommune v/Kulturarvenheten gjennomførte i perioden 1-2.juni og 7. og 9. juli en arkeologisk registrering i forbindelse med områderegulering for Segalstad bru i Gausdal kommune. Det ble utført en overflaterregistrering samt vurdering av potensial for funn av automatiske fredete kulturminner i dyrka mark. Deler av planområdet har blitt registrert fra før av Kulturarvenheten ved Oppland Fylkeskommune. Det gjelder den midtre delen av planområdet mellom Gausa og Jøra , og delvis nordøst i planområdet.

Det ble funnet til sammen åtte kullgroper innenfor planområdet (id.216659-64, 216666-67). Det ble også funnet spor etter et eldre gårdsanlegg fra nyere tid ved Steinslia bestående av rydningsrøyser, veifar, terrasser og et par tufter.

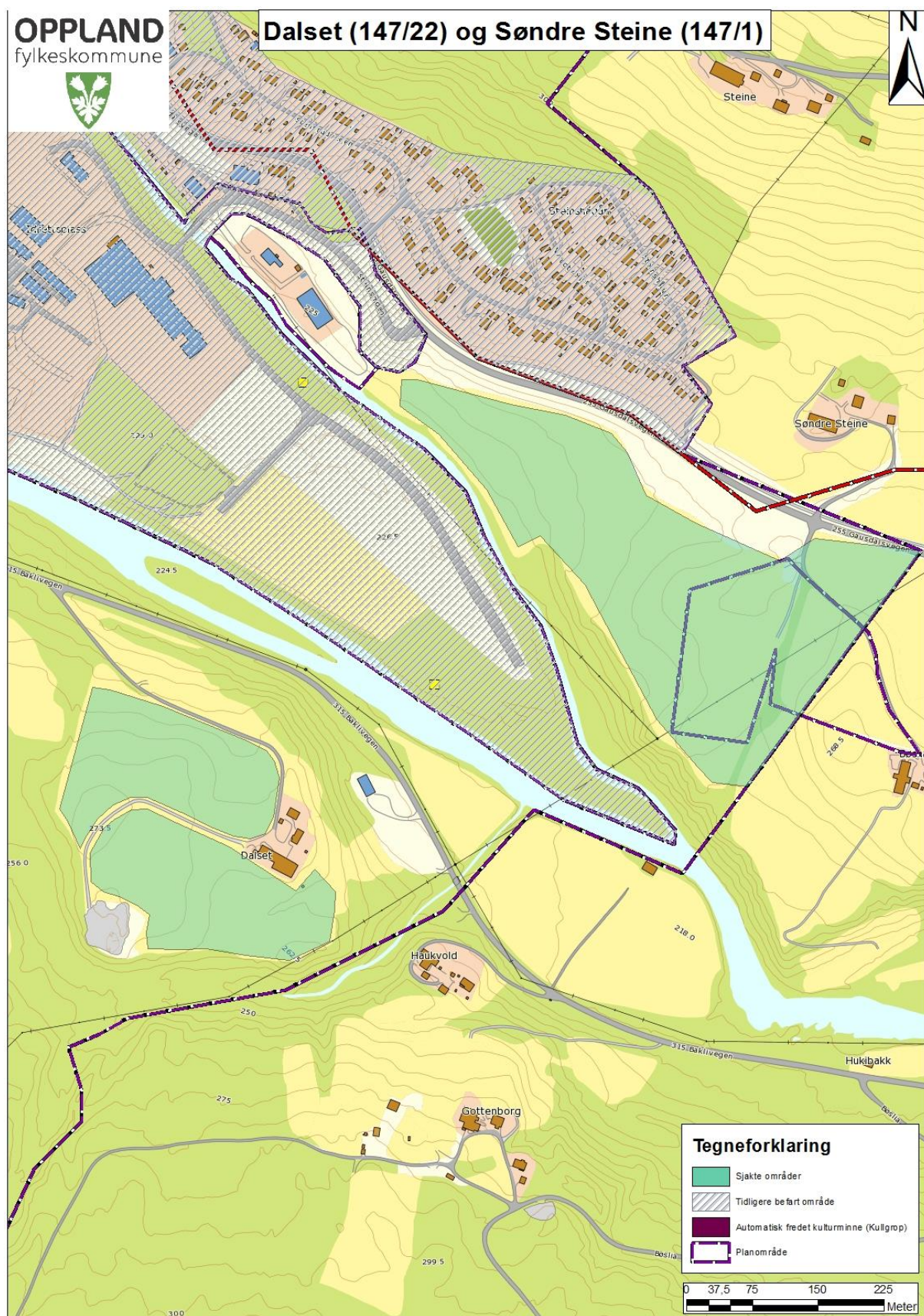
I tillegg til overflatebefaringen ble også behovet for ytterligere arkeologiske undersøkelser ved maskinell sjakting i dyrka mark vurdert. Flere områder ble vurdert til å ha potensial for funn av automatiske fredete kulturminner. Disse områdene ligger på følgende gårdsnummer: gnr/bnr 147/1, 147/22, 225/1, 227/1, 224/46, 224/37 og 224/6. Se oversiktskart 6.1.

6. Kartvedlegg

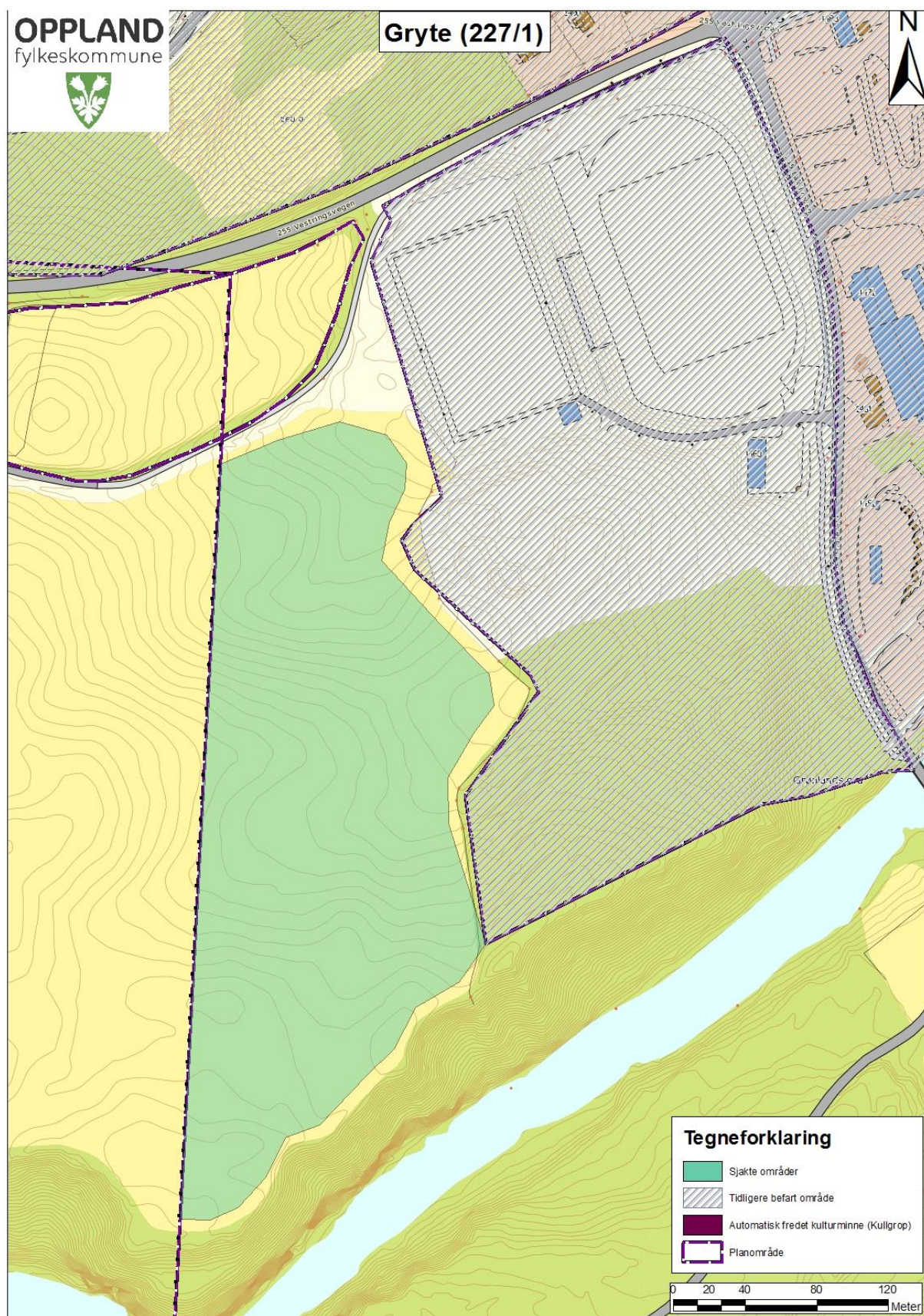
6.1 Oversiktskart av planområdet

6.2 Kartutsnitt av gnr/bnr 147/22 (Dalset) og 147/1 (Søndre Steine)

6.3 Kartutsnitt av Gryte (gnr/bnr 227/1)

6.4 Kartutsnitt av midtre delen av planområdet

